

קול צופיך

מרון הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

במדבר - תשנ"ט - מאת מרון הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

השיעור לעילוי נשמת :

מרון הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

פרשת השבוע : במדבר

השיעור נמסר ע"י הרב מרדכי אליהו זצוק"ל, בשנת תשנ"ט.

סעודת יום טוב

חיוב אכילת פת ביום טוב

"ר' אליעזר אומר ארבע עשרה סעודות חייב אדם לאכול בסוכה, אחת ביום ואחת בלילה. וחכמים אומרים אין לדבר קיצבה, חוץ מלילי יום טוב ראשון של חג בלבד" (משנה מסכת סוכה דף כז, א) וכתב רש"י שם בד"ה אין לדבר קצבה "אם רצה להתענות אין אנו זקוקין לו אלא אם יאכל לא יאכל חוץ לסוכה" חוץ מלילי יו"ט ראשון "שאינו רשאי להתענות כדיליף בגמרא". וקשה לאמר שרש"י מתכוון שאליבא דחכמים אדם רשאי לצום להתענות כל חוה"מ כולל ביום של יו"ט. ומוכרחים לאמר שכוונת רש"י כאן להתענות, היינו לא לאכול לחם. וע"ז אומר רש"י שלדעת חכמים אין חיוב לאכול פת בחג הסוכות רק בליל יו"ט ראשון. ולדעת ר' אליעזר יש חיוב לאכול י"ד סעודות בסוכות כולל חוה"מ שתי סעודות בכל יום [שער המלך בתחילת הלכות סוכה וכן פני"ו וערוך לנר ועוד מקשים לר"א הרי בתוך שבעה ימי סוכות יש גם שבת וחייבים בשבת לאכול ג' סעודות והיה צריך ר"א לאמר ט"ו סעודות צריך לאכול בכל חג הסוכות (ועיין כתובות סד, ב) ועיי"ש שהסבירו זאת].

והגמרא מסבירה אליבא דר"א הטעם "תשבו כעין תדורו" ובדירה אדם אוכל בדרך כלל שתי סעודות ביממה, וחכ"א נכון שצריך בסוכה להתנהג "כעין תדורו" בדירה "אי בעי אכיל אי בעי לא אכיל" ובליל יו"ט ראשון לומדים ט"ו ט"ו מחג המצות, מה שם יש חיוב לאכול מצה בליל פסח שכתוב בערב תאכלו מצות כן בליל סוכות חובה לאכול.

התוס' (שם דיבור המתחיל "תשבו") מביאים את דברי הירושלמי (פרק ב, הלכה ז) "ר' יוחנן בשם ר' ישמעאל: נאמר "חמשה עשר" בפסח ונאמר "חמשה עשר" בחג (סוכות). מה "חמשה עשר" הנאמר בפסח - לילה הראשון חובה ושאר כל הימים רשות, אף "חמשה עשר" הנאמר בחג - לילה הראשון חובה ושאר כל הימים רשות (ובהמשך הירושלמי שם מביא: חברי"א בעו: אי מה להלן עד שיכנס למצה כשהוא תאווה אף כאן עד שיכנס לסוכה בתאווה? ר' זירא בעי: אי מה להלן עד שיאכל כזית דגן מצה אף כאן עד שיאכל כזית דגן בסוכה? ושאלתם ברורה, אם אתה משווה את פסח לסוכות בגלל שכתוב בשניהם "חמשה עשר", האם בגלל זה תחייב אותנו מדין ג"ש היו שרצו לחייב אכילת מצה בסוכות לאכול בתאווה בליל סוכות כמו בפסח וכן חייב לאכול כזית דגן בליל סוכות כמו כזית מצה בפסח.

מדקדקים בלשון ר' זירא כי הג"ש היא לא לכל דבר רק לענין אכילת כזית ובסוכות "כזית דגן". אך כבר דחה מחשבתם "אור החיים הקדוש" בחומש ויקרא יד, ז והביא ראיה לדבריו מברייתא מפורשת בתורת כהנים פרשה י"א שדורשת "חג המצות הזה" יום זה טעון מצה ואין חג הסוכות טעון מצה והאריך להסביר דברי משנה למלך הלכות חמץ ומצה פרק ו, הלכה א).

וכתבו התוס' שם (ד"ה "אי") שמכאן משמע שאין חיוב לאכול ביום טוב ביום פת, רק בליל יו"ט. ולפי זה אם טעה ולא הזכיר יעלה ויבוא ביום אינו חוזר כמו ששמע מהגמרא בברכות דף מט הנזכרת להלן. וע"כ אומרים התוס' רק בליל יו"ט ראשון של פסח וסוכות חוזר ושאר ימים טובים לא חוזר אם לא אמר יעלה ויבוא בברכת המזון. ואח"כ שואלים התוס' מהגמרא ביצה (ביצה טו, ב) ששם כתוב חלקהו ליו"ט חציו לאכילה וחציו לה', היינו לבית המדרש. וא"כ משמע שחייב לאכול ביום טוב ביום. והסבירו שהחיוב לאכל מדין "חלקהו" אין בהכרח פת אלא "בבישורא ופירי" שאין בהם ברכת המזון. אבל בליל פסח וסוכות חייב בפת ולא יוצא ידי"ח בבשר ופירות.

הקשר בין חיוב סעודה ל"יעלה ויבא"

"אמר רב אידי בר אבין אמר רב עמרם אמר רב נחמן אמר שמואל: טעה ולא הזכיר של ראש חודש, בתפילה - מחזירין אותו. בברכת המזון - אין מחזירין אותו" (ברכות דף מט, ב). והסבירה הגמרא שיש הבדל בין תפילה לברכת המזון בכך שתפילה היא חובה, ולכן אם שכח "יעלה ויבוא" - "מחזירין אותו". אך ברכת המזון אע"פ שחובה לברך אם האדם אכל, אך יש לו אפשרות לא לאכול "דאי בעי אכיל ואי בעי לא אכיל" ולכן אם שכח יעלה ויבוא" בברכת המזון - אין מחזירין אותו.

ממשיכה הגמרא ושואלת: אלא מעתה כשישי חובה לאכול כגון בשבתות וימים טובים "דלא סגי דלא אכיל" האם מי ששכח "יעלה ויבוא" יחזור? ואומרת הגמרא: שבאמת אם שכח "יעלה ויבוא" - יחזור. אך אם פתח בברכת "הטוב והמטיב" - חוזר לראש ברכת המזון ואם לא התחיל את ברכת "הטוב והמטיב" - יאמר לפני שמתחיל בה "ברוך שנתן שבתות למנוחה וכו'" ואז אינו צריך לחזור לראש ברכת המזון (עיין לראב"ד בהלכות ברכות פרק ב, הלכה יב).

מה נקרא התחיל בברכת "הטוב והמטיב"

מה נקרא פתח בהטוב והמטיב? "ה"חיי אדם" כותב שאם אמר "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם האל" - זה נקרא התחילת הברכה - ואז חוזר לראש ברכת המזון.

בן איש חי (חוקת כ) וכף החיים (סימן קפת, אות כח) כותבים שמספיק שאמר "ברוך" על דעת להמשיך "הטוב והמטיב", זה כבר נחשב שפתח בברכת "הטוב והמטיב", וחוזר לראש ברכת המזון וכ"כ המאמר "י"ב ושוי"ע רז, ט.

קול צופיך

מנן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

במדבר - בחוקותי - תשנ"ט - מאת מנן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

סופרים" (מקשים על הבא"ח שלכאורה הוא סותר את עצמו כיון שב"שם יחוד" לקידוש בליל פסח המופיע בלשון חכמים הוא כתב "לקיים מצות עשה דאורייתא" וכן נמצא בכתב יד מקורי של הרש"ש. משמע שחיוב הקידוש הוא דאורייתא ואילו בבא"ח כתב שזה חיוב דרבנן. ונראה לתרץ לדעת הבן איש חי שבלייל פסח מצות הקידוש היא דאורייתא בגלל החיוב מיוחד של אכילת מצה. וכעין זה עיין למג"א ס"ק ט בסופו).

בהלכות יום טוב (פרק ו, הלכה טז) כתב הרמב"ם: "כשם שמצוה לכבד שבת ולענגה כך כל ימים טובים שנאמר (ישעיהו נח) "לקדוש ה' מכובד" וכל ימים טובים נאמר בהן (ויקרא כג) "מקרא קדש". וכבר בארנו הכיבוד והעינוג בהלכות שבת, וכן ראוי לאדם שלא יסעוד בערבי ימים טובים מן המנחה ולמעלה כערב שבת שדבר זה בכלל הכבוד, וכל המבזה את המועדות כאילו נטפל לעבודה זרה" הרי מפורש ברמב"ם חיוב לענג את הימים הטובים כמו שבת. ולכאורה משמע שדעתו שחיוב קידוש ביום טוב הוא דאורייתא כמו שבת לענין אכילה.

דעת הרי"ף

כתב הרי"ף בערבי פסחים: שחיוב אדם לבצוע על שתי ככרות ביום טוב כמו בשבת שכשם שלא ירד מן בשבת וירד לחם משנה ביום שישי, כך לא ירד ביום טוב וירד כפול בערב יום טוב. ולכן אף ביום טוב צריך לחם משנה. אבל סעודה שלישית אין חיוב ביום טוב כי סעודה שלישית נלמדת מכך שכתוב אכלו היום שלוש פעמים וזה נאמר רק לגבי שבת (עיין לכה"ח תקט ס"ק כ). מדברי הרי"ף נראה גם שסובר שסעודות יום טוב מדאורייתא כמו שבת.

דעת השו"ע והרמ"א

בשולחן ערוך הלכות יום טוב (סימן תקכט, סעיף א) כתב השו"ע: מצות יום טוב לחלקו חציו לבית המדרש וחציו לאכילה ושתייה. ואל יצמצם בהוצאת יום טוב, וצריך לכבדו ולענגו כמו בשבת. וכתב הרמ"א: "אסור לאכול ממנחה ולמעלה בערב יום טוב, כמו בשבת, שזהו מכלל הכבוד (רמב"ם פרק ו); מיהו אם ערב יום טוב שבת, יכול לקיים סעודה שלישית ויאכל מעט פת לכבוד יום טוב. ומצוה ללוש פת בערב יום טוב לכבוד יום טוב (מהרי"ל ה"י ט), כמו בערב שבת, כמו שנתבאר לעיל סימן רמ"ב (וחייב לבצוע על שתי ככרות ולקבוע כל סעודה על היין. ובגדי יום טוב יהיו יותר טובים משל שבת. ולא נהגו לעשות בו סעודה שלישית").

לכאורה מוכח מדעת הרמ"א שסעודת ליל יום טוב היא מדאורייתא שהרי כתב שימעט בסעודה שלישית של שבת כדי שיוכל לאכול סעודת ליל יום טוב בתיאבון. ועיין למג"א שם ס"ק ב שחיוב לאכול פת ביו"ט שחרית וערבית וכ"כ ברכ"י אות ב' (ועיין כה"ח שם ס"ק ז).

דעת השו"ע לענין ברכת המזון

"טעה ולא הזכיר של שבת, אומר: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שנתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות

במשנה ברורה (סימן קפת, ס"ק כג ובביאור להלכה) כתב להסביר מפני מה חוזר "דכיון דכבר סיים סדר ברכות דאורייתא והסיח דעתו מהם ופתח בהטוב והמטיב ולכן הביא דברי החיי אדם והניח דבריו בצריך עיון עיי"ש.

דעת תוס' על חיוב אכילת פת ביו"ט

מהגמרא בברכות (ברכות דף מט, ב) רואים בפירוש שמחזירין מי ששכח "יעלה ויבוא" בברכת המזון רק במקרה שחייב לאכול את הסעודה. ולפי זה שואל תוס' (שם ד"ה אי בעל): במסכת סוכה (דף כז) משמע בחייבים לאכול פת רק בליל יום טוב ראשון, (כדלעיל) הוא רק בליל יום טוב של סוכות ופסח ולא ביום עצמו ולא בחג שבועות. ואילו כאן במסכת ברכות משמע שחייבים לאכול פת בכל סעודות יום טוב? ובר"ח אע"פ שאסור להתענות עכ"ז אין חיוב לאכול פת.

ותירצו התוס' שבאמת חייב לאכול פת כל יום טוב גם בבוקר, והגמרא בסוכה שדיברה על חיוב מיוחד ללילה, מדברת רק לגבי חיוב אכילה בסוכה, שעיקר החיוב הוא בלילה. וכגון שירדו גשמים בליל סוכות ואכלו פת מחוץ לסוכה. מצד חיוב אכילת פת ביום טוב - יצאו ידי חובה. מצד חיוב אכילה בסוכה בליל יום טוב - לא יצאו ידי חובה ואם יפסקו הגשמים הם חייבים לחזור ולאכול בסוכה. מה שאין כן ביום שאינו חייב בנידון כזה לחזור ולאכול פת בסוכה [בדרך אגב נעיר כי מי שאכל בליל יום טוב מחוץ לסוכה או שאכל בסוכה של חבירו, אם רוצה לברך "שהחיינו" כשנכנס לסוכתו שלו - יברך על בגד חדש או שיאכל אתרוג שאינו מורכב (כמובן לא אתרוג שהוכן לו לנענע בו) או שאר פרי חדש ויכוין בברכה גם על הסוכה]. משמע לכאורה שיש חיוב ביום לאכול פת.

בהלכות סוכה (פרק ו, הלכה ז) כתב הרמב"ם "אכילה בליל יום טוב הראשון בסוכה חובה, אפילו אכל כזית פת יצא ידי חובתו, מכאן ואילך רשות, רצה לאכול - סעודה סועד בסוכה, רצה אינו אוכל כל שבעה אלא פירות או קליות חוץ לסוכה אוכל כדין אכילת מצה בפסח". משמע מדבריו שחיוב לאכול פת בליל יום טוב אבל ביום טוב שחרית אינו חייב לאכול פת.

דעת הרמב"ם על חיוב אכילת פת ביו"ט

בהלכות שבת כתב הרמב"ם: "כשם שמקדשים בלילי שבת ומבדילים במוצאי שבת כך מקדשים בלילי יום טוב ומבדילים במוצאייהם שכולם שבתות ה' הן" (פרק כט, הלכה יא) לכאורה משמע מהרמב"ם שחיוב קידוש בלילי יום טוב הוא מדאורייתא שהרי הוא כמו שבת. וכן כתב הריטב"א (מובא בשיטה מקובצת על מסכת ביצה) שקידוש ליל יום טוב דאורייתא.

המגיד משנה בהלכות שבת מסביר את לשון הרמב"ם שאינה משמע דוקא חיוב דאורייתא וכתב שם "ודע שאין קידוש יום טוב דבר תורה". וכדבריו פסק הבן איש חי (שנה שניה בראשית הלכה יא) "שהקידוש בלילי יום טוב הוא מדברי

קול צופיך

מִן הָרֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֵה"ג הַמְקוּבֵל הָא-לְקִי הַרֵב מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

במדבר - בחוקותי - תשנ"ט - מאת מִן הָרֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֵה"ג מֵרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

סיכום למעשה לגבי חיוב אכילת פת ביו"ט

כפי שראינו קודם יש קשר בין הדינים שאם חייב לחזור בברכת המזון משמע שחייב לאכול פת, אם אינו חייב לחזור אינו חייב לאכול פת.

אך למעשה כפי שראינו יש בזה מחלוקת הפוסקים וגם אם לגבי ברכות אנו אומרים "ספק ברכות להקל" ולא מברכים, אין הדין כך לגבי חיוב אכילת פת, ובה אומרים "ספיקא דאורייתא לחומרא". ולכן לענין אכילת פת ביום טוב אנו פוסקים שצריך לאכול לחם ביום טוב בשתי הסעודות בכל ימים טובים. (ויש מי שאומר שחייבים גם בבשר ובעופות, ויש חולקים ואומרים שכל אדם יאכל מה שהוא אוהב, ואם לא בשר ועופות אז יצא ידי חובה בדברים אחרים המשמחים).

ולא ראוי לכתחילה לאכול עוגות בשיעור חיוב ברכת המזון כדי לצאת בזה ידי חובת סעודת יום טוב, כי ראוי לאכול לחם ממש.

כתב הרמ"בם בהלכות שבת (פרק ל, הלכה ט) "וצריך לקבוע כל סעודה משלושתן על יין ולבצוע על שתי ככרות וכן בימים טובים". וכן נפסק בשו"ע הלכות יו"ט סי' תקכ"ט "וחייב לבצוע על שתי ככרות ולקבוע כל סעודה על היין" וכתב כה"ח שם ס"ק כב היינו יין בתוך הסעודה מלבד הקידוש. ומענין שלדעת המקובלים והרמב"ם בענין סעודה שלישית בשבת צריכים לשתות יין תוך הסעודה.

אכילה בשבועות ערב שבת

השנה שחג השבועות חל ביום ששי צריך לנהוג בחכמה כדי שיוכל לאכול בליל שבת סעודת שבת בתאבון. ולכן הטוב ביותר לאכול סעודת חג בפת בבוקר, ואם לא עשה כך יאכל עד לפני מנחה קטנה ואם לא הספיק יאכל אחרי מנחה קטנה אבל אז יאכל רק כזית כדי לצאת חובת אכילת פת בחג ולא יאכל כביצה. כי בליל שבת ודאי חייב מדאורייתא באכילת פת.

"לשם יחוד" קודם הסעודה

החיוב מדאורייתא או מדרבנן חשוב כדי שנבין ערך המצוה ולא רק בענינים של ספקות. וכדי שנכוון בה היטב טוב וחשוב וראוי לומר קודם לכן "לשם יחוד". ולדעת רוב הפוסקים בדעת מר"ן צריך לכוון במצוות, אפילו במצוות דרבנן. (כמו שכתב בשולחן ערוך בסימן ס, סעיף ד ואומנם במשנה ברורה שם סעיף קטן י הביא דברי הרידב"ז שרק במצוות דאורייתא חייב כוונה אבל מן החיד"א כתב שאף במצוות דרבנן חייב כוונה) ולכן רצוי לומר לפני קיום המצוה "לשם יחוד" שעל ידי כך מכוון לקיים המצוה. ובנוסף לשם יחוד שלפני הקידוש של שבת שכתב הבן איש חי הוספנו שני תיקונים האחד להוסיף בתחילת "לשם יחוד" מילת "דברים" והשני שיכוון לפתור את כל המשקים שיבואו לו בסעודה שעל ידי כך נמנע מספקות אם ביאו לפניו משקים שאינו רגיל לשתות בסעודה.

זמן אכילה

ולברית ברוך אתה ה' מקדש השבת; ואם טעה ולא הזכיר של יו"ט, אומר: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר נתן ימים טובים לישראל לששון ולשמחה את יום חג פלוני הזה ברוך אתה ה' מקדש ישראל והזמנים; ואם חל יו"ט בשבת, אומר: שנתן שבתות למנוחה לעמו ישראל באהבה לאות ולברית וימים טובים לששון ולשמחה את יום חג פלוני הזה ברוך אתה ה' מקדש השבת וישראל והזמנים. וכל ברכות הללו בשם ומלכות. והא דסגי בהך ברכה, דוקא כשנזכר קודם שהתחיל הטוב והמטיב, אבל אם לא נזכר עד שהתחיל הטוב והמטיב, צריך לחזור לראש בהמ"ז" (סימן קפח, סעיף ו).

כתב המגן אברהם (קפח, ס"ק ט) "אבל בשבת ויו"ט חייב לאכול פת" משמע שסובר שבכל יום טוב חייב לאכול שתי סעודות פת. ולדבריו כי מה שאמרה הגמרא במסכת סוכה שרק בליל פסח או בליל סוכות יש חיוב באכילת פת. אין הכוונה שבסעודת הבוקר אינו חייב בפת, אלא שיכול לצאת ידי חובה במצה עשירה בפסח, ופחות מכביצה בסוכות שאינו מחייב בסוכה. אבל בכל מקרה חייב לאכול פת בכל סעודת יו"ט.

לדבריו אם אדם לא אמר "יעלה ויבוא" בסעודות של יום טוב גם בסעודות שחרית או בסעודות שבועות חייב לחזור ולברך ברכת המזון כיון שכאמור החיוב לחזור בגלל "יעלה ויבוא" קשור לחיוב לאכול פת. וכן דעת המשנה ברורה. כף החיים (ס"ק כד) הביא דעת הרבה גדולים הסוברים שרק בליל פסח ובליל סוכות חייב לחזור. וכן הביא מהבית יוסף בשם הרשב"א שאינו חייב לחזור בכל סעודה אלא רק בלילה הראשון של פסח וסוכות. ואף שעיקר חיוב ברכת המזון מדאורייתא, הזכרת המאורע היא מדרבנן. וכן כתב הבן איש חי (פרשת חוקת אות כא) שאם שכח יעלה ויבוא ביום טוב אינו חוזר חוץ מליל ראשון של פסח וסוכות.

למעשה:

בשבת אם שכח "רצה" בברכת המזון ונזכר לאחר שסיים "בונה ירושלים" - יברך "ברוך שנתן שבתות וכו'". ואם התחיל ברכת הטוב והמטיב חוזר לראש.

בליל פסח בליל סוכות אם שכח "יעלה ויבוא" בברכת המזון ונזכר לאחר שסיים "בונה ירושלים" - הדין כמו בשבת.

ביום סוכות ביום פסח ובחג שבועות ושאר ימים טובים אם שכח "יעלה ויבוא" בברכת המזון ונזכר לאחר שסיים "בונה ירושלים" לדעת הבן איש חי יברך אשר נתן בלי שם ומלכות, ולדעת המשנה ברורה יברך עם שם ומלכות.

בליל ראש חודש אם שכח "יעלה ויבוא" בברכת המזון ונזכר לאחר שסיים "בונה ירושלים" לדעת השולחן ערוך יברך בלי שם ומלכות ולדעת המשנה ברורה גם בליל ראש חודש יברך בשם ומלכות בתחילה.

וכמו שהזכרנו פעמים רבות הטוב ביותר לברך ממחזור כדי שלא יבוא לטעות.

קול צופיך

מנן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

במדבר - בחוקותי - תשנ"ט - מאת מנן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

ארץ. וצריך לומר שאכן הזמן הרגיל הוא כולל ההפסקה שבאמצע. וכך ראוי לשתות.

שתית תה וקפה

בענין שתית תה או קפה או גוזז שקשה לשתות רביעית בבת אחת כתב המשנה ברורה (בסימן רי, סעיף קטן א) שראוי שבתחילה ישתה מעט מעט כדרכו אבל בסוף ישאיר רביעית בבת אחת, שלאחר שיצטנן יאכל לשתות בבת אחת רביעית כדי שיתחייב בברכה ויברך. ויש שכתבו שעל תה וקפה וכדומה שאין דרך העולם לשתות רביעית בבת אחת אין לברך אף אם שתה רביעית בבת אחת, כיון שהשותה בבת אחת הוא משונה ועל כך אינו חייב ברכה. אבל היום שיש כאלה השותים תה וקפה קרים, ושותים אותם בבת אחת, בודאי שמי ששותה רביעית בבת אחת חייב בברכה אחרונה. למסקנא לפוסקים כשו"ע ובא"ח אין להפסיק יותר מפעמים (ועיין לכה"ח שם ס"ק ט ובא"ח מסעי שם).

תפילת השל"ה

השל"ה הקדוש תיקן תפלה מיוחדת לאומרה בערב ראש חודש סיון שתפילה זו מיוחדת לאדם להתפלל על בניו שיגדלו בדרך התורה ועל חינוכם שיהיה הכל בקדושה ובטהרה. השנה שערב ראש חודש בשבת ניתן לומר תפילה זו בשבת אף שבתוכה מוזכר כפרת עוונות הואיל וזה בתוך התפילה כמו שאנו מזכירים לפני קורבנות בקשה על כפרת עוונות. ובכל אופן מי שצם ביום חמישי ראוי שיאמר אז את התפילה שמקובלת יותר ביום הצום. ובכל השנה כולה על האדם להשתדל ולהתפלל ולבקש רחמים על חינוך בניו ובנותיו שבזה עיקר ההצלחה בגידול הילדים.

***רוצים לקבל קול צופיך באמייל כל שבוע !!**

שלחו לנו בבקשה באמייל ל- webmaster@harav.org

בענין אכילת כזית בליל שבת וחג, צריך להקפיד לאכול כזית בכדי אכילת פרס. ובשיעור כדי אכילת פרס רבו השיטות שדעת הרמב"ם שזמן אכילת פרס הוא זמן אכילת שלוש ביצים לחם. ודעת רש"י שזמן אכילת פרס הוא זמן אכילת ארבע ביצים לחם. ונחלקו גם האחרונים בשיעור זמן זה. ולהלכה אנו נוהגים שהשיעור הוא ארבע דקות וי"א שתי דקות.

וצריך לשים לב שיאכל כזית פת בארבע דקות. והאמת היא שרוב בני אדם אוכלים כזית בפחות זמן מארבע דקות, יש אנשים הממעטים באכילת לחם ולפעמים אינם אוכלים כזית לחם בכל הארוחה, או שאכלים מעט מזעיר בתחילה או בסוף. וצריכים אנשים אלו להתרגל לאכול כזית לחם בתחילת הארוחה ואחר כך יאכלו כרצונם. וכשאוכלים לחם כזית בכדי אכילת פרס יכולים לטבלו בסלט וכדומה ולא חייבים לאכול הלחם לבד.

לדעת המגן אברהם (סימן רי, ס"ק א) גם ביום חול צריך להקפיד לאכול כזית כדי אכילת פרס כדי שיוכלו לברך ברכת המזון. ולכן אם מביאים לפניו פרוסות לחם קטנטנות שבכל אחת מהן אין כזית, צריך להקפיד לאכול ביחד שנים או שלושה מהן כדי שיאכל כזית בכדי אכילת פרס. וביום חול אין נ"מ אם יאכל בתחילת הסעודה או בסוף, אחרת מתוך סב"ל לא יכל לברך ברכת המזון. ועיין לכה"ח שם ס"ק ז-ח שצריך לאכל תוך 4 דקות ואם לא אכל בזמן ואין לו עוד לחם יברך ברכת המזון בלי שו"מ. ועיין לבא"ח חקת אות י"ב ומסעי אות ז' שפסק כן מדין סב"ל אבל בליל פסח וסוכות לא יצא יד"ח עיי"ש.

חידש הפרמ"ג המובא במש"ב שם ס"ק א' שאם אכל כדי שביעה אפילו יותר מכדי אכילת פרס מברך ברכת המזון. ונראה שמדין סב"ל לא יברך אלא בלי שם ומלכות ויהרהרם בליבו.

זמן שתיה

האם יש שיעור מיוחד לשתית רביעית? יש שאמרו שגם שיעור שתית רביעית היא בכדי אכילת פרס (ארבע דקות) ולכן צריך לשתות רביעית משקה (87 גרם - פחות מחצי כוס) עד מקסימום ארבע דקות. אחרים אמרו שזה זמן מרובה מידי לשתיה ולדעתם ששיעור שתית חצי כוס הוא הזמן שרוב בני אדם רגילים לשתות חצי כוס. ולשיטתם קצת קשה שהרי בהלכות דרך ארץ פרק ד הלכה ה' "לא יפרוס אדם פרוסת המוציא ממקום הרך, אלא ממקום הקשה. ולא יאחוז פרוסה כביצה בידו ויאכל, ואם אכל - הרי זה רעבתן. ולא ישתה כוסו בבת אחת, ואם שתה - הרי זה גרגרן, וכמה ישתה? (בכמה פעמים ישתה את כוסו?) שנים דרך ארץ, שלשה מגסי הרוח. לא יאכל אדם שום ובצל מראשו אלא מעליו, ואם אכל הרי זה רעבתן. ולא ישתה אדם שתי כוסות ויברך ברכת המזון, מפני שנראה כגרגרן".

מכאן משמע שאין לשתות הכוס בבת אחת. שני פעמים זו דרך

